

Zákon č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě a o změně některých zákonů

JUDr. Ondřej Vícha

Ministerstvo životního prostředí, legislativní odbor

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65
Praha 10, 100 10

Konference Sanační technologie
XI
Ústředna: ++420-2-6712-2556
Fax: ++420-2-6712-6556
Email: Ondrej_Vicha@env.cz

Účel zákona č. 167/2008 Sb.

- Zákon schválen v PČR (22.4.2008), publikován ve Sbírce zákonů (19.5.2008), nabytí účinnosti - 90 dnů ode dne publikace ve Sb.z. (17.8.2008).
- **Transpozice směrnice EP a Rady 2004/35/ES ze dne 21.4.2004 o odpovědnosti za ŽP v souvislosti s prevencí a nápravou škod na ŽP (*Environmental Liability Directive = ELD*) do právního řádu ČR.**
- První rámcový pokus EU řešit problematiku prevence a nápravy škod na ŽP.

Historie projednávání ELD

- Zelená kniha o odpovědnosti za škody na ŽP (1993),
- Bílá kniha (2000),
- Návrh směrnice předložen EK (červen 2002),
- Přijetí směrnice (21.4.2004),
- Termín pro transpozici směrnice (30.4.2007),
- Řízení pro porušení Smlouvy ES (*Non-communication infringement*).

Důvody, principy a cíl ELD

- **Důvody**
  - mnoho znečištěných míst v EU,
  - zastavení poklesu biodiverzity,
  - odlišná povaha škod na ŽP od majetkových škod – absence vlastnického práva k některým složkám ŽP (*res nullius* – voda, volně žijící živočichové), ohodnocování škod na ŽP,
- **Principy**
  - znečišťovatel platí (*Polluter Pays Principle* – PPP),
  - prevence škod,
  - naturální restituce.
- **Cíl** – vytvořit právní rámec odpovědnosti založený na PPP, předcházet škodám a napravovat je.

Působnost ELD

➤ Věcná – škody na ŽP

1. Biodiverzita (chráněné druhy a přírodní stanoviště)

- Druhy (*species*) podle 79/409/EHS a 92/43/EHS,
- Stanoviště druhů (*habitats of species*) podle 79/409/EHS a 92/43/EHS, přírodní stanoviště (*natural habitats*) podle 92/43/EHS, místa rozmnožování nebo odpočinku druhů podle 92/43/EHS
- Možnost MS rozšířit na zde neuvedené druhy a stanoviště.

2. Voda (povrchová a podzemní) – směrnice 2000/60/ES

3. Půda (*land*) – kontaminace, závažné riziko pro lidské zdraví.

➤ Časová

- nevztahuje se na škody, ke kterým došlo před 30.4.2007 + škody vzniklé jako důsledek činnosti ukončené před 30.4.2007.

Zákon č. 167/2008 Sb.

- **Škody na biodiverzitě** (chráněných druzích a přírodních stanovištích), vodě a půdě,
- **Ekologická újma** = nejen materiální ztráty přírodního zdroje, ale i ztráty nemateriální povahy (poškození funkcí přírodního zdroje zajišťované ve prospěch jiného zdroje nebo veřejnosti),
- **Objektivní odpovědnost** provozovatelů vybraných provozních činností + subjektivní odpovědnost provozovatelů ostatních provozních činností (ve vztahu k újmě na biodiverzitě),
- nevztahuje se na škody, ke kterým došlo před nabytím účinnosti zákona, tj. před **16. srpnem 2008** (publikace ve Sbírce zákonů = 19.5.2008 + 90 dnů).

Zákon č. 167/2008 Sb. - základní principy

- **Princip prevence** – předcházení škodám na ŽP,
- **Princip odpovědnosti původce** – „znečišťovatel platí“ (*PPP - Polluter Pays Principle*) – povinnost provádět preventivní a nápravná opatření a nést náklady na ně,
- **Princip naturální restituce** – upřednostňováno uvedení do základního stavu (příroda, voda)

Zákon č. 167/2008 Sb.

- odpovědnost objektivní/subjektivní

- **Objektivní (přísná) odpovědnost** (*strict liability*), za výsledek - podmínky
(§ 4):
  - Ekologická újma/bezprostřední hrozba
  - Výkon provozní činnosti podle přílohy č. 1 (vyšší riziko pro lidské zdraví a ŽP)
  - Příčinná souvislost
- **Subjektivní odpovědnost** (*non-fault liability*), za zavinění – podmínky (§ 5)
  - Ekologická újma/bezprostřední hrozba – na chráněných druzích živočichů či rostlin nebo na jejich přírodních stanovištích
  - Výkon provozní činnosti v rozporu s právními předpisy
  - Příčinná souvislost

Zákon č. 167/2008 Sb. – objektivní odpovědnost

Provozní činnosti (příloha č. 1)

- provozování zařízení podléhající integrovanému povolení podle zákona o integrované prevenci (č. 76/2002 Sb.),
- provozování zařízení k nakládání s odpadem podléhající souhlasu podle zákona o odpadech (č. 185/2001 Sb.),
- vypouštění odpadních vod do povrchových nebo podzemních vod, odběr či vzdouvání povrchových nebo podzemních vod podléhající povolení podle vodního zákona (č. 254/2001 Sb.),
- nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky (č. 356/2003 Sb.), přípravky na ochranu rostlin (č. 326/2004 Sb.) nebo biocidními přípravky (č. 120/2002 Sb.) podle zákona o ochraně veřejného zdraví (č. 258/2000 Sb.),
- přeshraniční přeprava odpadů podle zákona o odpadech (č. 185/2001 Sb.),
- provozování stacionárních zdrojů znečištění ovzduší podléhající povolení podle zákona o ovzduší (č. 86/2002 Sb.),
- nakládání s GMO a genetickými produkty podléhající povolení podle zákona o nakládání s GMO (č. 78/2004 Sb.),
- nakládání s těžebním odpadem podle zákona o nakládání s těžebním odpadem a o změně některých zákonů (směrnice 2006/21/ES).

Zákon č. 167/2008 Sb.

Výjimky, na které se nevztahuje (§ 1 odst. 3)

- škody způsobené různými ozbrojenými konflikty (např. občanská válka, povstání, teroristický útok),
- škody způsobené výjimečnými živelními událostmi (zemětřesení, záplavy, výbuch sopky),
- jaderné škody,
- škody, jejichž právní režim je upraven vyjmenovanými mezinárodními smlouvami (např. Úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za škody způsobené ropným znečištěním z roku 1992 nebo Úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za škody způsobené s přepravou věcí po silnici, železnici a na plavidlech pro říční plavbu z roku 1989),
- škody způsobené při zajišťování obrany státu nebo mezinárodní bezpečnosti,
- škody způsobené při činnostech, jejichž jediným účelem je ochrana života, zdraví nebo majetku osob před živelními událostmi.

Ekologická újma - definice

1. chráněných druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin nebo přírodních stanovišť, která má závažné nepříznivé účinky na dosahování nebo udržování příznivého stavu ochrany (FCS) takových druhů nebo stanovišť, kritéria pro posouzení významu účinků na dosahování nebo udržení příznivého stavu ochrany chráněných druhů a přírodních stanovišť jsou stanovena v příloze č. 3,
2. podzemních nebo povrchových vodách, která má závažný nepříznivý účinek na ekologický, chemický nebo množstevní stav vody nebo na její ekologický potenciál,
3. půdě znečištěním, jež představuje závažné riziko nepříznivého vlivu na lidské zdraví v důsledku přímého nebo nepřímého zavedení látek, přípravků, organismů nebo mikroorganismů na zemský povrch nebo pod něj.

Provozovatel, provozní činnost - definice

- **Provozovatel** (*operator*) = právnická nebo fyzická osoba vykonávající nebo řídící provozní činnost nebo osoba, na kterou byla převedena rozhodující ekonomická pravomoc nad fungováním provozní činnosti, včetně držitelů povolení, souhlasu nebo jiného oprávnění k výkonu provozní činnosti nebo osob vykonávajících nebo řídících provozní činnost na základě registrace, evidence nebo ohlášení.
- **Provozní činnosti** (*occupational activity*) = činnost vykonávaná v rámci hospodářské činnosti, obchodu nebo podnikání, bez ohledu na její soukromou či veřejnou povahu nebo na její ziskový či neziskový charakter (zejména podnikání, provozování živnosti, ale také provozování školských, zdravotnických a dalších nepodnikajících institucí).

Preventivní opatření (PO)

(§ 6 zákona)

- Předcházení ekologické újmě (bezprostřední hrozba),
- Provozovatel – povinnosti:
  - přijmout nezbytná PO,
  - poskytnout veškeré informace,
- Príslušný orgán – oprávnění:
  - požadovat poskytnutí informací,
  - požadovat provedení PO + udílet pokyny,
  - uložit rozhodnutím provedení PO,
  - zajistit provedení PO (vč. případů, kdy provozovatel není znám/nemusí nést náklady).

Nápravná opatření (NO)

(§ 7 zákona)

- Náprava ekologické újmy (ke které již došlo),
- Provozovatel – povinnosti:
  1. informovat o všech důležitých aspektech situace,
  2. přijmout okamžitá opatření (zastavit, omezit, kontrolovat),
  3. vypracovat bez zbytečného odkladu návrh NO v souladu s přílohou č. 4 k zákonu a předložit ho ke schválení,
- Príslušný orgán – oprávnění:
  1. požadovat dodatečné informace od provozovatele,
  2. požadovat provedení nezbytných NO + udílet pokyny,
  3. ukládat rozhodnutím provedení NO, stanovovat jejich podmínky a určovat lhůtu k jejich provedení,
  4. zajistit provedení nezbytných NO – neučiní-li tak provozovatel nebo není-li znám (§ 7 odst. 6).

Náprava ekologické újmy – odlišný způsob pro:

- **Chráněné druhy a přírodní stanoviště + voda**
  - obnova poškozeného ŽP zpět do základního stavu nebo směrem k tomuto stavu (primární, popř. doplňková a vyrovnávací opatření),
- **Půda**
  - odstranění, izolace či snížení kontaminovaných látek (omezení závažného rizika nepříznivých účinků na lidské zdraví).

Náprava újmy na chráněných druzích, stanovištích a na vodách

(Příloha II ELD, příloha č. 4 k zákonu)

1. PRIMÁRNÍ NÁPRAVA
2. DOPLŇKOVÁ NÁPRAVA
3. VYROVNÁVACÍ NÁPRAVA

Zahájení řízení o uložení PO a NO

(§ 8 zákona)

- **z moci úřední** (ex offio) – příslušný orgán (jakmile se dozví o skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k EÚ nebo její bezprostřední hrozbě),
- **na žádost** - mohou podat fyzické nebo právnické osoby dotčené/pravděpodobně dotčené ekologickou újmou (např. vlastníci pozemků).

Náhrada nákladů na PO či NO

(§ 12 a 13 zákona)

- Princip „znečišťovatel platí“ (PPP),
- **Výjimky - liberační důvody**, které pokud provozovatel prokáže, nemusí nést náklady na PO nebo NO a orgán, který vydal povolení provozní činnosti, mu musí vynaložené náklady proplatit.

Náhrada nákladů - liberační důvody

(§ 12 odst. 3 a 4 zákona)

- Třetí strana
- Soulad s příkazy nebo pokyny správního orgánu
- Soulad s povolením
- Stav vědeckých a technických znalostí

Finanční zajištění

(§ 14 zákona)

- Povinnost odložena o 5 let (k 30.4.2013),
- Bez finančního zajištění nebude možné vykonávat provozní činnost uvedenou v příloze č. 1,
- Výjimky (náklady na nápravu nižší než 20 mil. Kč, dobrovolné nástroje – registrace EMAS, certifikace ISO 14 000),
- Provozovatel má být povinen provést zhodnocení rizik a z toho plynoucích možných nákladů a toto zhodnocení průběžně aktualizovat,
- Podrobnosti – nařízení vlády (Zpráva Komise ES – 2010).

Výkon státní správy

(§ 16 zákona)

- ČIŽP
- správy NP nebo CHKO
- MŽP
- újezdní úřady a MO
- MZd a krajské hygienické stanice

Vztah zákona č. 167/2008 Sb. k ostatním právním předpisům

- zvláštní předpis ve vztahu k zákonu č. 17/1992 Sb., o ŽP (odpovědnost za ekologickou újmu zde upravená zůstává nedotčena),
- zvláštní předpis ve vztahu k jednotlivým složkovým předpisům na úseku ochrany ŽP, podle kterých se ukládají NO,
- nedotčena zůstává soukromoprávní úprava náhrady škod na majetku a na zdraví (ObčZ, ObchZ).

Vztah zákona č. 167/2008 Sb. ke složkovým předpisům na úseku ochrany ŽP

- Pokud tento zákon nestanoví jinak, postupuje se při ukládání NO podle složkových předpisů (§ 21 odst. 3).
- Zákon č. 167/2008 Sb. = zvláštní předpis ve vztahu k složkovým předpisům na úseku ochrany ŽP, podle kterých se ukládají NO (tj. ZOPK, VodZ, ZZPF, LesZ).
- Novely složkových předpisů – procesní překryvy.

Internetové zdroje:

- ec.europa.eu/environment/liability
- www.envliability.eu
- www.ekologickaujma.eu
- www.cea.org

Děkuji za pozornost

vicha@env.cz